Published monthly by
Slovenian National Federation
of Canada,
President Augustin Kuk, Dr. Jur.
Edited by: Editorial Board
Address: 646 Euclid Ave., Toronto, Ont.
Canada

Subscription rates:
$3 per year, 25c per copy
Advertising
1 column x 1"
$2.10

slovenska DRŽAVA

FOR A FREE SLOVENIA

"ČE HOČEMO OSTATI SVOBODNI,
MORAMO OSTATI MORALNI".

Kardinal James McGuigan

LETNIK XI. — VOLUME XI. TORONTO 1.—15. JUNIJ 1960 STEVILKA 6— NUMBER 6

OB SLOVENSKI FORMULI

Predsednik Narodnega odbora za Slovenijo, dr Miha Krek je v prvi številki letošnje "Slovenije", ki izhaja kot priloga Ameriške Domovine, 25. aprila t.l. pod naslovom: "Namen naše narodne politike" objavil, kar nazivlje sam, slovensko formulo, ki naj bi določno opredelila stališče Narodnega odbora do vprašanja, kako preosnovati sedanje politične razmere v domovini.

Zaradi svoje nejasnosti, h katere razčiščenju tudi spremni članek dr. Kreka v isti številki ni pomagal, formula ne more služiti kot vodilo slovenske politike niti v sami emigraciji, da ne govorimo o domovini. Članek pravi: "Glede našega končnega cilja smo si vsi Slovenci edini." Formula ne postavlja končnega cilja. Iz članka samega tudi ni razvidno kaj bi naj ta "končni cilj" bil. Formula obravnava v svojem bistvu jugoslovansko problematiko in jo hoče reševati. Slovensko rešuje le toliko, kolikor po dr. Krekovem mnenju rešuje mednarodno priznane meje tudi Slovencem. O tem se da razpravljati. Iz besedila formule in iz spremnega članka moremo sklepati, da narodni odbor jemlje kot predpostavko kontinuiteto in obstoj Jugoslavije v vsakem pogledu. Tako iz prehodnega cilja, kar bi nakazoval podnaslov formule, formula prehaja v končen cilj.

Formula jemlje kot osnovo za kompetence poedinih pokrajin, oziroma republik, kot obstojajo v sedanji Jugoslaviji, kompetence dane banovini Hrvatski v Blejskem sporazumu in pa kompetence, ki jih sedanja jugoslovanska ustava daje posameznim republikam. Hrvati danes vsi po vrsti odklanjajo blejski sporazum kot nezadovoljiv. Celo dr. Pešelj je šel v svojem predavanju na srbski ljudski univerzi v Chicagu mnogo, mnogo dalje od blejskega sporazuma in njegovega juridično-tehničnega izdelka. Zakonodajna oblast sedanjih republik pa je le delegirana in vsa vokvirjena po centralni ustavi in centralnem zakonodajnem telesu, tako, da tudi po zgolj besedilu ne ostane mnogo.

Formula ne nudi nobenih jamstev da bi narodi zares mogli svobodno odločati in odločitve tudi izvesti. Pravno in dejansko, kakor omenja spremni članek spadajo v kompetenco centralne vlade: zaščita mednarodno priznanih mej (dr. Krek se je očividno izognil izrazu vojska), zunanja politika, javna varnost, enotno gospodarsko ozemlje, stabilnost valute (tudi slednja pojma izbegavata vprašanje kompetenc.) Centralna vlada, ki razpolaga s tolikšno oblastjo in silami, lahko vsak trenutek uniči pokrajinske avtonomije.

Trda in realna so tudi dejstva jugoslovanske problematike. V isti številki "Slovenije" pravi I.A. v članku, ki je naslovljen: "Zagreb in Slovenci", takole: "Srbski miselnosti je tuj vsak pojem o " "složeni" " državi. Njihova politična zgodovina pozna samo centralizirano državo, morda z upravnimi, toda ne zakonodajnimi avtonomijami. Oni " "države v državi" ", kot so imenovali Banovino Hrvatshko, ne morejo razumeti. Lažje jim je razumljiva srbska država kot taka, povezana s kako drugo v več ali manj rahli meddržavni zvezi. Taka državna konstrukcija ne bi nikomur dovoljevala, da se meša v njih notranjo politiko". O sporazumu Maček-Cvetkovič pa pravi člankar takole: " . . . so se Hrvatje pri pogajanjih med princem Pavlom in dr. Mačkom ozirali edinole na svoje narodne koristi: bili so takrat sami in osamljeni, na njihovi strani je bilo samo nekaj pameti in dobre volje pri nekaterih vodilnih Srbih in pa izredno nevaren mednaroden položaj, vse drugo je bilo v Beogradu na srbski strani, predvsem vse politične in vojaške sile. To je sililo Hrvate, da so začeli reševati hrvaško vprašanje v taki obliki, ki so jo sami smatrali za prvo etapo v reorganizaciji države; Srbi pa so jo smatrali za prvo in zadnjo, to se pravi, da se je treba vrniti nazaj na stare politične pozicije pred sporazumon iz 1. 1939, kakor hitro bo to mogoče".

Formula navaja, da je jugoslovanska vlada v aprilu leta 1941 dopolnila in potrdila sporazum iz leta 1939. Dr. Krek ve, da so isti srbski ministri kasneje v londonski vladi isti sporazum odklonili v še ravno tako težkih okoliščinah za narode Jugoslavije in s tem razbili tudi stvar istevlade v emigraciji.

Edino realna, pravična in demokratska pot za končno ureditev jugoslovanskega prostora je priznavanje suverenosti in enakopravnosti vseh jugoslovanskih narodov in ustanovitev lastnih narodnih držav. Medsebojno priznavaje suverenosti in enakopravnosti ter pravice do lastnih držav bo ustvarilo šele tisto ozračje, ki je potrebno za ureditev medsebojnih spornih sprašanj. To bi tudi pripomoglo veliko k mednarodnemu ugledu teh narodov. Le tako bi bili zaščiteni in uveljavljeni narodni interesi posameznih narodov. Integriteta in kontinuiteta Jugoslavije kot izhodiščna točka ne bo prinesla rešitve.

IZJAVA

Člani Sveta, Glavnega odbora in delegati Slovenskega državnega gibanja so na svoji seji 21. in 22. maja t.l. v Clevelandu, Ohio razpravljali tudi o predlogu Narodnega odbora za Slovenijo, kako preosnovati sedanje politične razmere v domovini.

....Ugotovili so, da je predlog na podani osnovi in v svoji celoti nesprejemljiv, ker je:

1.) nejasen v formulaciji o končnih političnih ciljih slovenskega naroda in

2.) po vseh izkušnjah od leta 1918. dalje omogoča Beogradu še nadaljno izvajanje hegemonije nad slovenskim narodom.

Zato člani Sveta, Glavnega odbora in delegati Slovenskega državnega gibanja izjavljajo:

I.

Cilj slovenskega naroda je suverena slovenska država, popolnoma enakopravna z drugimi evropskimi državami, v kateri naj vladata resnična demokracija in socialna pravičnost.

Kot takšna naj bi slovenska država sodelovala v družini evropskih narodov in pri ustvarjanju novega mednarodnega reda.

II.

Do tega cilja ima slovenski narod v danih okoliščinah naravno pravico.

Ta cilj naj bi slovenski narod in prepričani smo, da to hoče dosegel predvsem na miren način.

Dosegel ga bo samo tako, d v danem trenotku razglasi svojo državo, si postavi vlado, ki bo z lastnimi oboroženimi silami skrbela za red in varnost slovenskega ozemlja in stopila v takojšnje in neposredne tike z vladami sosednjih držav in ostalega mednarodnega sveta.

III.

Ker je pričakovati, da bodo tudi ostali narodi sedanje Jugoslavije oklicali svoje države, bo slovenska vlada hkrati stopila v zvezo z njimi, da se na miren način in v duhu načel evropskega občestva rešijo vsa medsebojna vprašanja in urede zadeve in obveznosti sedanje države v mednarodnem svetu.

V Clevelandu, Ohio, 22. maja 1960.

Kanada bo sprejela še 100 jetičnih beguncev

Zunanji minister g. Green je sporočil v parlamentu, da bo Kanada sprejela še nadaljnjih 100 jetičnih beguncev. Večina bo prišla z družinami, nekaj je pa še samcev. Po načrtih bodo begunci prišli v Kanado julija in avgusta.

Liberalna stranka in CCF sta izrazili zadovoljstvo nad to vladina odločitvijo.

Delavske organizacije v Kanadi za novo stranko

Na kovenciji osrednje kanadske delavske organizacije The Canadian Labour Congress je od 36 govornikov 32 govorilo v prid podpiranja nove politične stranke, ki se snuje v Kanadi.

5,000.000 industrijskih nesreč v Ontariju

The Workmens Compensation Board za Ontario je sprejel 9. maja t.l. 5 milijonsko prijavo industrijske nesreče, odkar je začel poslovati 1. januarja 1915.

L. 1915 je zavarovanje zoper industrijske nesreče obsegalo 16,000 podjetij in v prvem letu je bilo prijavljenih nad 17.000 nesreč. L. 1959 je bilo zavarovanih 92,297 podjetij z nad 1¾ milijona delavcev, nesreč pa je bilo prijavljenih 272.460.

SLOVENSKI GRADBENIK GRADI V ABESINIJI

Goriški rojak doktor ing. Stane Konjedic je bil že pred 8 leti imenovan za glavnega inženirja na dvoru abesinskega cesarja Haile Selassie. Pri obnovitvi po vojni opustošenega cesartsva je projektiral vse glavne zgradbe.

Pred kratkim pa je napravil načrt za prvi nebotičnik v Addis Abebi, ki je po svoji originalnosti vzbudil pozornost celege sveta. Saj je kot prvi na svetu projektiral v novi palači široko avtomobilsko cesto, ki bo peljala do 35 nadstopja. O projectu razpravljajo ne samo vsi abesinski časopisi, ampak tudi strokovna glasila v Italiji, Angliji, Franciji, Švici in drugod.

Po vseh časopisih je podčrtano, da je izumitelj Slovenec (razen seveda pri italijanskih, ki si ga, ker je Goričan, lastijo za svojega).

Rojaku, ki je znal dvigniti slovensko ime na gradbenem polju, naše iskerne čestitke.

WE QUOTE

RELIGION IN YUGOSLAVIA

— "Religiousness and membership in the League of Communists do not go together. The League of Communists has undertaken the task of freeing, not only its own members, but all other people as well, from religious prejudices".

Dr. Vladimir Bakarič, Secretary of the League of Communists for Croatia, from: Yugoslav Life, Beograde, March 1960, p. 3.

ASSIMILATION OF IMMIGRANTS

" . . . we worry too much about the assimilation of immigrant people into our communities. On the basis that most judge, 90% of Canadians are not assimilating . . .

"All this business of trying to pressure new Canadians into what we are, is ridiculous . . . "

Bishop F.A. Marrocco, D.D., addressing Serra members, from: The Canadian Register, May 28, 1960, p. 10.

Politični pregled

Slovenska država kot mesečnik, ki potuje po širnem svetu, nima lahkega stališča glede poročanja in ocenjevanja političnih dogodkov, ki se sprevračajo iz ene skrajnosti v drugo. Po navadi so šli celo veliki dogodki mimo, ne da bi zapisali kakršen koli komentar. Da bi izpolnili to vrzel, je uredništvo dobilo dovoljenje od stalnega radijskega komentatorja g. John Collingwood Reade-a, ki govori vsak večer 10 minut pred 11 na radijski postaji CFRB (110 kc) v Torontu, da sme porabitizvleöke iz njegovih tedenskih komentarjev za bralce SD. Politični pregled bo odselj stalna rubrika v Sd. Uredništvo

William Edward Power — novi škof v Antigonishu

Montrealskj župnik W.E. Power je bil imenovan za škofa v znanem zadružnem središču Nove Scotije, Antigonishu, da kot šesti škof nasledi pok. J.R. MacDonalda, ki je umrl 18. decembra 1.1.

Prevzv. W.E. Power je znan preko mej Montreala in montrealske škofije, ker je bil zelo aktivno povezan z gibanjem Mladih krščanskih delavcev (najprej kot škofijski asistent, pozneje kot asistent za celo Kanado) in z Gibanjem krščanskih družin (škofijski asistent). Kot delegat kanadskih škofov se je udeležil mednarodnega kongresa žosistov v Rimu ter je bil tudi delegat na 2. svetovnem kongresu laičnega apostolata.

Marijanski kongres 1962 bo v Kanadi

Apostolski delegat v Kanadi nadškof Sebastian Baggio je sporočil romarjem pri Marijinem svetišču Cap de la Madelaine, da bo četrti svetovni Marijanski kongres 1. 1962 pri tem Marijinem svetišču in bo sovpadel s posvetitvijo kanadskega narodnega romarskega Marijinega svetišča. Obenem bodo imeli tudi teologi mednarodni mariološki kongres na Ottawskem vseučilišču.

Moral Rearmament ni za katoličane

Po Kanadi so pristaši gibanja Moral Rearmament delili knjižice z popisom gibanja z namenom, dobiti novih pristašev. Ker je nas tala med katoličanj majhna zmeda, je izdala Canadian Catholic Conference 18. maja svarilo katoličnom, naj se ne udeležujejo aktivno tega gibanja.

Opozorilo katoličanom opozarja na direktive sv. Stolice 31. maja 1955, ki so še vedno v veljavi in ki prepovedujejo duhovnikom in sestram vsako udeležbo pri tem gibanju, vernikom pa udeležbo v vodstvu, zlasti v t. zv. "policy teams".

Cerkveno stališče izvira iz dejstva, da je Moral Rearmament dejansko versko gibanje, ki se po doktrini loči od katoliške vere pa tudj več priporočenih sredstev je dvomljivih s stališa vere in nravnosti.

POLITIČNI PREGLED

ODLOMKI IZ TEDENSKIH PREGLEDOV KOMENTATORJA G. JOHN COLLINGWOOD READ-A

Konferenca zunanjih ministrov NATO

Petnajst zunanjih ministrov je posvarilo Sovjetsko Zvezo, da mirno sožitje ni možno, dokler bodo Sovjeti nadaljevali z besnimi besednimi napadi na Zapadno Nemčijo ali katero koli drugo članico NATO . . . To svarilo je bilo potrebno in izdano ob pravem času. Morda je res, kar je povedal Montgomery, da Rusi ne nameravajo začeti atomske vojne, ker so preveč zaposleni z izboljšanjem lastnega življenjskega položaja. Fieldmarschall je dodal, da v Rusiji ni razpravljanja o vojni, pač pa dovolj na zapadu. Tudi to je morda, res. Toda govorjenje o vojni na Zapadu je povzročeno prav po pomnožitvi incidentov, ki jih začenjajo Sovjeti: ponavljane grožnje, hvalisanje z vojaško močjo, neumerjene zahteve, itd.

Konferenca predsednikov držav Commonwealtha

Izjava po končani konferenci predsednikov je obsodila, kolikor je le mogla, politiko rasne ločitve v Južni Afriki. Povdarila je, da je Commonwealth skupina večih ras. Če bo postala Južna Afrika republika — plebiscit nameravajo izvesti, ne da bi dovolili črncem pravico glasovanja— bo morala formalno prositi vse ostale članice, da sme ostati v Zvezi. Kot so razmere sedaj bi to pomenilo skoraj isto kot avtomatično izključitev iz Zveze.

Pariška konferenca

Česar se je bilo po razbitju pariške konference najbolj bati in s čemer so Sovjeti tudi grozili, obnovitev berlinske krize s sklenitvijo posebne mirovne pogodbe z Vzhodno Nemčijo, se ni zgodilo, čeprav je Hruščev obiskal Vzhodno Nemčijo na potu domov. V petek je sovjetski voditelj izjavil, da ne bo postavil vprašanja nemške združitve ali bodočega položaja Berlina, dokler ne bo organizirana nova konferenca.

Opaziti je bilo tudi, da je spremljala razsulo konference, še predno se je pričela, koncentracija kitajskih vojaških sil nasproti Formoze, kar nakazuje, da se bo pričela nova kampanja za priključitev Formoze Kitajski.

Suverenost ozračja

Sestreljeno letalo ZDA, ki je fotografiralo ozemlje SSSR in bilo sestreljeno, je sprožilo vprašanje mednarodnega prava, ki je slično vprašanju teritorialnih voda. Kakor je bila meja na morju določena približno po daljavi, ki so jo obvladali obrežni topovi, tako bi bilo treba porabiti podobna merila za definicijo zraka, nad katerim ima država teritorialne pravice. In to bo sprožilo še vprašanje prostora onstran atmosfere, ki ga tudi porabljajo razne države.

Sovjetska obtožba je odvisna od vprasanja, ali je letalo v višini 60.000 čevljev nad sovjetskim ozemljem kršilo teritorialnost po definiciji obstoječega zakona, in če, ali je imelo sovražne namene.

V vsakem pravu je namen upoštevan v vsakem primeru, ki pride pred sodišče. V tem primeru se lahko obramba sklicuje, da obstoja dvom glede teritorialnih pravic v ozračju in da letalo ni imelo namena škoditi, pač pa da je bil polet izzvan in potreba po opazovanju narekovana ter upravičena po načelu samoobrambe. Mislim, da bi bila obramba na tej podlagi solidna.

Sovjetsko vohunstvo

Zastopnik ZDA Cabot Lodge je mogel pri zasedanju Varnostnega Sveta pokazati na 360 primerov, ko so bili sovjetski vohuni prijeti v državah Zapada, v večini primerov zlorabljajoč diplomatsko imuniteto.

Pri vsem tem lahko opazite eno stvar — Rusi nikdar ne odgovore na nobeno tako obtožbo. Lažejo na debelo in jih lahko celo filmaš, ko lažejo, toda nikdar ne bodo odgovorili, če jih postaviš pred dejstvo. In tako jih niti ni mogoče napadati.

NAGRADNI RAZPIS ZA DIJAKE V ONTARIJU

Ontarijska Liga kreditnih zvez je razpisala nagrado za štipendijo za dijake XIII. razreda, ki so člalni kake kreditne zveze. Zmagovalec bo določen po uspehih v 7 predmetih v končnih izpitih in po eseju WHAT IS A CREDIT UNION?, ki ne sme presegati 200 besed. Nagrada bo po 200$ za dobo 4 let (skupaj 800$) pod pogojem, da ima dijak na univerzi povprčeni uspeh vsaj 66%. Letos bo podeljena prva nagrada in nato vsako leto po ena več, dokler ne bo število letnih nagrad doseglo skupno vsotc $800. Praktično bo vsako leto podeljena ena nova nagrada, tri pa nadaljevanje prejšnjih let, če bodo dijaki imeli dovolj visoko povrečje.

Opozarjamo slovenske dijake, ki so člani kreditne zveze, da mislijo na to možnost štipendija za študij na univerzi.

Več podrobnosti lahko vzedo ali pri svoji kreditni zvezi ali na Ligi, 30 Bloor West, Toronto.

G. John Yaremko je bil nedavno imenovan za pokrajinskega tajnika ontarijske vlade. Poleg tega posla vodi tudi ministerstvo za transport. G. Yaremko je ukrajiskega porekla. K novemu visokemu položaju naše prisrčne čestitke.

SLOVENSKA PRAVDA
Združenje svobodnih in demokratičnih Slovencev

BM-PRAVDA
LONDON W.C. 1

PONATIS POROČILA ZA TISK

Ali ima politično delovanje za Slovence v svetu sploh kakšen smisel? O tem vprašanju so na dolgo in široko razpravljali v SLOVENSKI PRAVDI in so dognali, da imajo Slovenci tudi v "novih domovinah" široko polje udejstvovanja. Tuja državljanstva ne spremene dejstva, da smo Slovenci. Prav kot Slovenci pa še posebno lahko pomagamo demokratičnim silam v "mirnem tekmovanju" s Sovjetsko zvezo, saj imamo dobre izkušnje in razčiščene pojme o komunizmu.

Med razpravo sicer "mirno tekmovanje" še ni bilo moderen izraz, ker je Hruščev šele kasneje začel govoriti, kako bo na miren način posekal Zapad. Člani so razpravljali o položaju na splošno. Toda prav najnovejši razvoj je potrdil dognanja, do katerih v Slovenski Pravdi ni prišlo čez noč. O b petnajstletnici naše emigracije izjavlja izvršni odbor Slovenske Pravde sledeče:

SPREMEMBE IN SLOVENSKA PRAVDA

"Prilike, v katerih je jeseni 1947. nastala Slovenska Pravda, so se dokaj spremenile, pa naj bo to v svetu na splošno, v Jugoslaviji ali med nami begunci. Če se je pred nekako desetimi leti še zdelo verjetno ali celo nujno, da bo slejkoprej prišlo do nasilne spremembe režima v domovini se je po letu 1950. ta misel odmikala. In če je bil tiste čase kot bela vrana redek emigrant, ki bi se za vedno odločil ostati v novi domovini, kjer se je naselil, je danes vedno več takih Slovencev, ki ne vidijo dosti verjetnosti ali še manj nujnosti, da bi se vrnili v rodne kraje, kadar bodo ti spet svobodni. Kot je pred desetimi leti še imelo nek smisel postavljati nove ali predelane programe, ki bi lahko nekaj pomenili ob osvoboditvi domovine, je bilo kasneje vedno bolj očito, da utegne biti vloga emigracije pri oblikovanju domače podobe vedno manjša, kolikor kasneje bo prišlo do sprememb doma.

Takšna spoznanja so ke začela kazati pred kakimi osmimi leti tudi v Slov. Pravdi in kasneje so vse bolj prevladovala. Tako je postajala vse bolj nujna revizija Pravdinega značaja, njenega smisla in vloge v spremenjenih prilikah. Tako prične kmalu za tem temeljita notranja razprava v Pravdi, ki vse bolj vodi do zaključkov, da doma rastejo brez emigracije in da bodo oni sami tam očividno poklicani in dolžni odigrati vlobo samoosvoboditeljev, dočim utegne biti vloga same emigracije le še pe stranskega pomena in narave: kolikor dlje ta ostaja v tujini, koliker bolj odmira stara generacija, ki je neko odločala v domovini, kjer zdaj odraščajo novi rodovi, ki jim je strari predvojni svet docela nepoznan.

Vendar pa s takim spoznanjem organizacija, kakršna je Slovenske Pravda, ni izgubila svojega pomena ali celo smisla za svoj obstoj. Še vedno jo vodi kot ob njeni ustanovitvi prepričanje, da je "bistvo demokracije ideja politične in socialne svobode ter vera v resnično vrednost vsakega človeškega bitja". Tako se poslanstvo Slovenske Pravde ni nič spremenilo; še vedno je to, kar opravičuje njeno ime. Le značaj se je spremenil zaradi spremenjenih prilik.

Slovenska Pravda je še vedno politična organizacija, toda enako kot prej, tudi zdaj ni politična stranka. Po petnajstih letih emigracije se nam zdi še manj resno snovati novo politično stranko, kot je to bilo v prvih letih begunstva, kajti celo stare stranke tekom časa izgubljajo stik s stvarnostjo in svoj pomen, čeprav so pred vojno v domovini imele dokajšnjo podporo ljudstva. Kot demokrati smo mnenja, da so svobodne politične stranke nujno sredstvo za obstoj politične demokracije. Toda celo v demokratični državi stranke niso edino sredstvo in edina politična ustanova. Poleg političnih strank, ki se potegujejo za oblast, da bi lahko ureseničile svoje programe, vsebuje demokratični sistem tudi vrsto političnih ustanov, ki jim ni do oblasti, ki pa imajo vendar gotov vpliv na dogodke in izpopolnjujejo vrzeli, ki jih za seboj puščajo stranke. Prvi deset let Jugoslavije, po prvi svetovni vojni, je vendar dovolj zgovorna priča, da same politične strakne še ne zadostujejo za ohranitev politične demokracije. So le eno od sredstev, ki omogočajo, da se narod opredeljuje za različne možnosti. Toda ker se potegujejo za oblast, so nujno pristranske; manjka jim hladne presoje in kritičnega občutka, da bi razlikovale med bistvenim in nebistvenim.

Iz tega sledi, da za prospeh in uspeh politične demokracije niso neebhoni samo različni programi ampak v enaki meri tudi možnost, da državljani mimo teh programov prodro do dna vprašanjem, ki se postavljajo predanje. Tako pridemo do vloge, ki naj bi jo imela Slovenska Pravda, pa naj se že potem njena organizacija kdaj v celoti ali le delno ali pa sploh ne prenese v domovino. Kot takšna bo lahko v vsakem oziru izpolnjevala svojo vlogo, ki bo: pospeševati svobodno razpravljanje in se z vsem pogumem osredotočati na temeljnih vprašanjih časa, stalon imajoč pred seboj cilj dobrobit slovenskega naroda, prizadevajoč si, "da bi bili vsi Slovenci deležni **pravičnosti** v socialnem, gospodarskem in političnem pogledu, ki je možna be, če državljani uživajo **svobodo** vesti, izražanja in združevanja; **enakost** v izkoriščanju najširših možnosti za osebni razvoj in napredek in če obstoja **vzajemno sodelovanje** med posamezniki' kakor je zapisano v uvodu novih pravil Slovenske Pravde, sprejetih 8. avgusta 1959. Na teh načelih bo temeljilo delo Slovenske Pravde, iz česar nujno sledi, da bo v prvi vrsti delovala za "uveljavljanje politične demokracije v slovenski državi in v skupnosti jugoslovanskih narodov ter za zaščito slovenskih narodnih manjšin", kot stoji v 2. členu pravil.

Ker mislimo, da imamo dela dovolj, zato pri tem stremimo za sodelovanjem z drugimi slovenskimi, hrvatskimi, srbskimi, muslimanskimi ter makedonskimi demokratičnimi organizacijami in obenem nudimo moralno podporo vsakemu svojemu članu, ki je istočasno včlanjen tudi v kakšni domači ali tuji politični stranki, in organizaciji.

Upamo, da bomo povsod vnašali svežega duha, tako da bi po svoje pripomogli, da bomo Slovenci bolj zrelo presojali razna vprašanja in naposled zares sami odločali o svoji usodi".

HRVAT O JEZOVI TLAKI

V Hrvatsekm glasu, ki izhaja v Winnipegu, je 9. maja 1960 dr. Juraj Krnjevič napisal uvodnik pod naslovom: *Jedno teško slovensko svjedočanstvo.* Jedna slovenska knjiga, koju bi morao pročitati svaki Hrvat.

Predno poroča o knjigi sami, piše dr. Krnjevič:

"Je li danas pod komunizmom Slovenija iskoriščavana po Beogradu? O tomu nisam do sada ništa našao napisano u slovenskim emigrantskim listovima, koje čitam premda u slovenskoj emigraciji imade lijepi broj sposobnih stručnjaka sviju zvanja.

"Prelaze li slovenski emigrantski listovi šutke preko toga problema, o kojem se kod nas Hrvata mnogo govori, ili zato što on u Sloveniji uopče ne postoji ili opet iz straha za budućnost Jugoslavije ali iz obzira na poznatu osjetljivost emigranata Srbijanaca, o kojoj slovenski emigranti vode naročito računa, ja o tomu kanim ovdje raspravljati (tiskarski škrat je po vsej verjetnosti izpustil nikalnico-stavek je bolj smiseln, če ga beremo —ja o tomu ne kanim...., op. ur.)

"Ne bih ta pitanja uopče inpostavljao, da nisam primio iz Trsta jednu poraznu slovensku knjigu, nedavno štampanu, koja iznosi jezovite podatke o srbijanskoj hegemoniji u današnjoj Jugoslaviji i o teškom iskorišćavanju Slovenije po Beogradu.

"Knjiga je pisana stvarno, mirno i objektivno i u velikoj zabrinutosi za budućnost Slovenije i slovenskoga naroda. Ja bih preporučio svakom Hrvatu da ju pročita, i da svatko od nas, tko piše o našim problemima, nastoji onako stvarno i mirno pisati. Ja se samo čudim, da vidim tek prvi puta, kako je netko od Slovenaca, koji se sami radi zovu realistima i praktičnim javnim radnicima, tek sada ovako stvarno obradio problem srbijanske hegemonije u Jugoslaviji i problem izrabljivanja Slovenaca po Beogradu.."

Tako dr. Krnjevič. Gotovo je res, da je Jezovo delo doslej najbolj resno in temeljito obravnavanje perečega slovenskega vprašanja gospodarskega i zkoriščanja, ki se je začelo že v prvih dneh Kraljestva Srbov, Hrvatov in Slovencev (zamenjava kron za dinarje) in se nadaljuje še bolj temeljito pod komunističnim režimom. Ni pa povsem res da slovenski emigranstski tiska na te probleme ni opozarjal. Velik del slovenskega tiska, ki je verjetno bolj poznan dr Krnjeviču je o tem vprašanju res dosledno molčal, toda v Slovenski državi in Slovenski poti ga nismo spregledali. Tudi Mladika v Trstu je objavila odlomek iz Jezove knjige že dolgo pred izidom knjige same.

Der Donauraum

o škofu dr. Gregoriju Rožmanu

"Der Donauraum" znanstvena revija, ki jo izdaja Instiut za raziskovanje Podonavja na Dunaju, prinaša v svoji zadnji številki toplo pisan članek o slovenskem škofu dr. Rožmanu, ki ga podajamo v slovenskem prevodu:

'Pokojnik je bil po rodu Korošec in sicer iz Šmihela pri Pliberku. Študiral je na Dunaju, kjer si je pridobil doktorat iz bogoslovja. Leta 1930 je nasledil odstopivšega škofa dr. Jegliča. Njegovemu neutrudljivemu delovanju je pripisati splošni razcvet verskega življenja. Preko svojih pridig in spisov pa je postal tudi duhovni voditelj sloveskega naroda. Vojna doba je naložila na škofova ramena nova bremena, ki so spričo po komunistih zanetene državljanske vojne, postala še težja. Storil je vse, kar je bilo v njegovi moči za lajšanje bede beguncev in preganjancev, obenem pa je ostal brezkompromisen borec proti komunizmu. Ob koncu vojne je najprej dobil zatočišče v svoji rodni domovini Koroški, od koder se je kasneje podal v Združene države. Ljudsko sodišče v Ljubljani ga je obsodilo v odsotnosti na 15 let ječe. Iz svojega bivališča v Združenih državah je potem organiziral dušeskrbniško službo med slovenskimi begunci po vseh kontinentih. Leto dni pred smrtjo je še enkrat kratko obiskal Koroško ter vodil množično romanje vseh izven Jugoslavije živečih Slovencev v Lurd. Pokopan je bil v frančiškanskem samostanu v Lemontu (USA). Časopisje v Jugoslaviji o smrti škofa Rožmana sploh ni poročalo. Tam tudi ni smelo biti nobenih žalnih in drugih obredov.

Cerkvena imenovanja v Ljubljani

Sv. stolica je z nedavnimi dekreti imenovala ljubljanskega stolnega prošta dr. Franca Kimovca za apostolskega protonotarja, generalnega vikarja in kanonika dr. Janka Pogačnika, kanonik Josipa Šimenca in profesorja bogoslovne fakultete dr Andreja Snoja za papeške prelate, prodekana bogoslovne fakultete v Ljubljani dr. Vilka Fajdigo pa za papeškega tajnega komornika. Ta imenovanja so v ljubljanski stolnici na praznik sv. Jožefa proslavili s posebno slovesnostjo, na kateri je spregovoril sam škof msgr. Vovk ter zbranim vernikom in duhovnikom sporočil nekaj podrobnosti o svojem nedavnem obisku v Rimu. Takrat ga je sprejel v specialni avdienci sv oče Janez XXIII. in ga zadržal v daljšem razgovoru. Ker je sedanji papež pred destletji kot papeški nuncij v Bolgariji, Grčji in Turčiji večkrat potoval skozi Slovenijo in se tudi ustavil v Ljubljani, so ga razmere v ljubljanski škofiji še posebno zanimale, predvsem glede verskega življenja in saanja cerkva. Spomnil se je tudi na škofijsko gimnazijo sv. Stanislava v Št. Vidu, ki jo je bil leta 1927 osebno obiskal (po vojni je bil zavod odvzet škofiji in podržavljen). Prav posebno pa ga je zanimalo versko življenje med ljudstvom in izobraženstvom. Ob koncu je sv. oče podaril kot znak svoje posebne pozornosti škofu srebrni rožni venec, vsem Slovencem pa je poslal svoj blagoslov.

Vprašajte vašega zdravnika ali drogista

ČESEN JE DOBER ZA VAS

Pomaga vam k moči in zdravju. Stoletja so miljoni mož in žena uporabljali česen kot zdravilno mero v prepričaju o njegovi moči zdravljenja in uspešnem dajanju moči. Česen je naravno preventivno sredstvo, ki drži krvni obtok prost nečistoče. Mnogi uporabljalci ga hvalijo vsled njegove moči, ki pomaga ublaževati artritične in revmatične beločine. Adams Garlic Pearles vsebujejo salicylamide — analgesic, ki ublaži bolečine. Česnovo čisto olje je iztisnjeno iz čebulice in v koncentriranem olju iz nje dobite vse dobrine, ki jih ta močno rastlina nudi. Adams Garlic Pearles so majhne želatinaste kapsule brez vonja in okusa. Oskrbite si zavitek Adams Garlic Pearles pri vašem drogistu še danes in videli boste, kako vam bodo koristile. Vi boste zadovoljni, če si jih oskrbite.

CLEVELANDSKO PISMO

V razgibanem kulturnem življenju clevelandskih Slovencev sta bili v tej sezoni (če izvzamemo eno ponovitev iz prejšnje sezone in gostovanje slovenskega gledališča iz Toronta) dve prireditvi, o katerih je treba posebej spregovoriti. Prva taka prireditev je bil samostojen nastop plesne skupine **Kres.** Poseben pomen daje temu nastopu dejstvo, da je bil novost — v dolgi vrsti različnih slovenskih prireditev prvi plesni večer. Pomembnost nastopa pa ni bila samo v novosti, ki vedno privlači, temveč je dalo prireditvi vrednost predvsem to, —kar je deloma v naravi stvari same, — da je bilo treba ne samo podrobno izgraditi zunanjo obliko, temveč tudi vso vsebino predstave več ali manj šele ustvariti. Tretjič pa zasluži ta nastop posebno omembo, zato ker je bil po zamisli in izvedbi posameznih točk na nepričakovani ravni.

Ljudska plesna umetnost, ki se izraža v ljudskih ali kakor so kasneje dobili naziv, narodnih plesih, je pri nas Slovencih začela zgodaj odmirati, tako da se je do danes ohranilo le malo izvirnega s tega področja. Če je pred vojno Folklorni institut skušal z zapisavanjem ostanke te folklore ohraniti, pa ni bilo nič storjenega za oživitev in popularizacijo stvari, tako da bi to blago postalo če že ne spet živa last vsega naroda, vsaj bogata nova panoga našega kulturnega udejstvovanja. Prvi val beguncev po vojni ni zato na tem področju prinesel s seboj ničesar, razen bolj ali manj diletantskega surogata simboličnih vaj in rajalnih nastopov. Po vojni so doma začeli sistematično oživljati plesno tradicijo in jo popularizirati z ustanavljanjem folklornih skupin. Tako se je ta pozabljena dediščina nanovo razmahnila. (Velika škoda je le, da se ob tem znanslovenski plesni par Pino in Pija Mlakar, ki sta autorja že večih zelo uspelih baletov, nista še lotila ustvariti slovenskega baleta. V kolikor je morda rešeni folklorni zaklad skromnejši, bi ga zaradi naravne posebne ljubezni do stvari nadomestila ustarjalna iznajdlivost umetnikova. Z naslonitvijo na češke in slovaške elemente, katerih kontinuiteta se čuti preko Prekmurja do Koroške, bi bilo moči marsikaj dopolniti. Morda bi prav motiv Miklove Zale bil lahko težišče baletne zgodbe, ki bi omogočala obdelavo folklornega materiala v koreografsko zelo hvaležnem okolju.)

Ta poživitev plesne folklore se je prenesla tudi med nas, ali preko novih beguncev, ki so se s tem seznanili doma, ali pa preko doma izdanih publikacij folklornega blaga. Tudi za nastop Kresove skupine je treba iskati korenin v tem, saj je bila ga. Petek-Vovkova, na kateri je slonela vsa teža plesnega večera, doma članica take folklorne skupine.

Preobširno bi bilo spuščati se podrobno v ocenjevanje vsake posamenzne točke programa posebej. Naj podam le nekaj glavnih vtisov in misli ob njih.

Osnovna nota plesnega večera je bila neprisiljena živahnost in iskrena svešina, ki je dihala iz nastopa osmero samih čisto mladih plesnih parov in ki jo je še podčrtavalo barvno bogastvo narodnih noš. Izvedba naštudiranih plesov ni bila le več ali manj enotna mehanična reprodukcija naučenih korakov, obratov in gibov, temveč je ritmična ubranost in še dokaj uglajena gibkost delala že skoraj vtis spontanega izraza sprostitve notranje razigranosti. Sposobnost čustvenega izražanja in v neki meri tudi karakterizacije so gotovo kvalitete, ki jih človek pri taki mladi skupini ne bi pričakoval. Res da je bilo čutiti še pri tem ali onem togost v drži in trdoto posameznih gibov, vendar to splošnega vtisa ne spremeni. Ge. Vovkovi, kateri je uspelo v tako kratkem času s svojo skupino doseči to stopnjo, je treba samo čestitati. Tudi v koreografskih zamislih posameznih plesov je ga. Vovkova pokazala nadarjenost in iznajdljivost. Bogastvo variacij na osnovni korak je vsebovalo polno pristnih plesnih elementov in domislekov v duhu ljudskih plesov, spretno povezanih v celoto. Tu mislim predvsem na "narodne" plese. Videti je bilo, da je koreagrafinja znala s pridom porabiti, kar ji je dala plesna vzgoja folklorne grupe doma, in to še obogatiti z idejami, ki jih v tej deželi nudijo številni plesni, baletni in folklorni nastopi, ki so vsakomur dostopni preko televizije. Seveda se pojavi tu vprašanje folklorne pristnosti. Občutek pravih narodnih plesov je imel človek vsekakor pri koroških narodnih plesih, kjer sta glasbena podlaga in plesna izvedba dihali nekaj arhaičnega, kot iz davnine prihajajočega. Za druge plese te vrste, večidel na Avsenikove polke in valčke, pa bi moral poznati izsledke Folklornega inštituta, da bi mogel soditi o pristnosti. Na vsak način so napravili prijeten vtis, četudi bi jih morda morali pravilneje imenovati plesi v narodnih nošah.

Od ostalih točk je po svoji naravi Sneguljčica, ki naj bi bila nekaka baletna suita, segala preko okvira zmožnosti take plesne skupine, zato je ostala bliže simboličnim rajalnim nastopom. Od plesnih scen je bil Povodni mož najboljši, le da je motila glasbena podlaga, v točki Na potovanju pa je bila domislica z vlakom središče prizora. Komične groteske kot vložki so sprostile v publiki smeh, prinesle pestrost v program, bi pa ostale plesne točke učinkovale močneje, če ne bi ti vmesni nastopi nadaljevali telesno-izrazne smeri, temveč bi jo pretrgali s pritegnitvijo izvedb iz kakega drugega področja (pevskega, glasbenega in sličnih).

Nastop mlade plesne skupine je pokazal, da je v slovenskem kulturnem življenju v Clevelandu izpolnjena velika vrzel, ko je področje zgolj telesno-izraznega ustvarjanja dobilo v ge. Vovkovi veščega oblikovalca. S tem so dani pogoji, da s v Clevelandu razvije prava folklorna skupina, ki bi postala predstavnica slovenske plesne tradicije med nami. Zdaj ko je mogoče priti do vsega, kar je doma ohranjenega, naj bi si ta skupina nadela nalogo, da si to našo dediščino prisvoji ter jo posreduje nam in tujcem. Kakor so ti plesi iz vseh predelov Slovenije, tako naj bi skupina skrbela tudi za to, da pride do vseh naših pokrajinskih narodnih noš, ki so za pristnost podajanja plesov potrebne. Tu je kljub naši majhnosti naše resnično bogastvo; v tej raznolikosti namreč. Saj imamo vsaj šest različnih narodnih noš, pa poznamo in kažemo svetu samo eno. Čeprav se nam morda zdi gorenjska noša najlepša, ker je najbolj bogata ter polka najbolj priljubljen ples, sta recimo belokranjska noša in metliško kolo prav tako naša ter imata vsojevrstno lepoto, saj dihata podobo posebne pokrajine. Vsak še tako skromen drobec našega narodnega zaklada nam mora biti dragocen, ker se šele vsi ti drobci strnjeni zlijejo v našo skupno celotno podobo.

Naj bi bila ta folklorna grupa stalna institucija, šola ki bi poleg folklore imela za podlago še temeljni pouk ritmične gimnastike in koordinacije gibov, da bi tako skupina postala umetniški predstavnik naše plesne tradicije med nami.

Druga taka prireditev pa je bila vprizoritev Gregorinove pasijonske igre **V času obiskanja,** osem podob o Jezusovem poslanstvu, trpljenju in smrti. Igro je postavil na deske farne dvorane pri Sv. Vidu Slovenski oder. Gregorinovo delo skuša poleg zgodbe Kristusovega trpljenja podati tudi sliko temnih sil, ki so v ozadju gibale tok dogodkov. razen tega pa razvija še linijo Odrešenikovega poslanstva, ki naj bi nadomestila osrednjo črto pravih dram, katera vodi iz izhodišča tragične krivde v končno očiščenje. Linija Jezusovega poslanstva pa je tu etična os sama, os ki gre skozi sredo sveta in veže zemljo z nebesi. Zato se tragična krivda prenese na okolje. Posamezniki iz njega, ki pridejo v dotik s to osjo, so tragični junaki in se ob njej prelomijo v očiščenje ali v svoj dokončni padec. Pasijonska igra V času obiskanja je postala pred vojno doma že vsakoletna tradicija, zato je sedaj, ko je doma ta tradicija pretrgana, toliko pomembnejša uprizoritev tega dela med nami. Predstava je že v ljubljanski Drami zahtevala veliko priprav in truda, še veliko težja naloga pa je bilo to igro pripraviti tukaj. K sreči je v Clevelandu zapuščina Pasijonskega kluba, ki vsebuje kostume in rekvizite, ki so bili svoj čas last bavarskih igralcev. To zapuščino je za uprizoritev V času obiskanja dal na razpolago g. Jože Grdina. To je realizacijo te igre sploh omogočilo.

Pasijonska igra ima drugačen namen kot ostale igre. Nudi namreč gledalcu božnost neposrednega sodoživljanja dogodkov Velikega tedna. Tako se nje učinki gibljejo v območju religioznega čustvovanja in je prav zato taka vprizoritev zelo delikatna. Močnejše podajanje lahko poveča stopnjo učinka na gledalca toda osnovna zahteva predstave je, da je vse podano tako da ne žali pietete. Clevelandska uprizoritev je to stopnjo dosegla. Nič ni bilo tako, da bi gledalce zmotilo, ko so v zbranosti sledili upodobljenim svetopisemskim dogodkom. Vendar pa vsebuje Gregorinovo delo precej več kot pa ja uprizoritev mogla nuditi kljub posameznim uspelim podobam. Uprizoritev nam je predstavila žal le bolj ogrodje dela, čeprav dostojno, vendar tudi to nekoliko ohlapno. Igra, ki je grajena na prisotnosti množice, včasih spričo zevajoče praznine obvisi v zraku. Upoštevam težave. Vendar če se vprašamo, ali je bila to najboljša uprizoritev tega dela, ki jo Cleveland zmore, moramo priznati, da ne. In vendar zasluži Pasijon, če ga že vprizarjamo, najboljšo možno uprizoritev. Popolnoma napačno je, če skuža kako društvo ali skupina s Pasijonom kaj dokazovati. Edina ambicija pri tej igri mora biti ljudem pripomoči k globjemu doživljanju pretresljivih dogodkov, ki so nam prinesli odrešenje. Kakor je včasih uprizarjalo pasijonske procesije in igre vse krščansko občestvo, tako bi morali tudi danes sodelovati vsi sposobni, vsak po svojih najboljših močeh. S širšo naddrušteveno organizacijo prireditve, s podrobno razdelitvijo dela po odsekih, s pritegnitvijo vsaj še pol ducata štatistov, ki bi jih režija spretno razmeščala (pomožni reživer za množico!), z uporabo tehnične reprodukcije glasu množice — kar vse bi seveda zahtevalo gotovo še daljši čas priprav — z vsem tem bi lahko dobilo delo polno podobo in s tem tisti učinek, ki ga je avtor vanj položil.

Toda tudi tako je bila vprizoritev Pasijona lepa manifestacija življenja s cerkvijo. Zavest, da je igra bila cerkvi v tistih dneh v pomoč pri duhovni pripravi na veliki praznik Vstajenja, je gotovo bogato poplačala ves izredni trud sodelujočih. Vsi pa, katere je igra duhovno obogatila, so jim zato hvaležni.

Pravilno je to vlogo pasijonske igre v svojih lepih člankih, objavljenih kot vabilo na predstavo, prikazal pisatelj Karel Mauser. Žal pa sta članka dveh drugih dopisnikov neokusno padla iz okvira. Dostojne predpustne zabave naših društev so bile v enem teh člankov označene v tonu, ki skuša med nami uveljaviti nezdravo vzdušje svoječasnih bičarjev in skakalcev. Cerkev je modro razdelila leto v dobe, v katerih je povdarek na zatajevanju in pokori ter v dobe, v katerih se kristjan lahko veseli in pošteno zabava. In take poštene zabave so bile naše predpustne prireditve. Drugi člankar, ki se, če mu to kaže, vedno sklicuje na katolištvo, pa je ob Pasijonu čisto pozabil dati poudarek na religiozno pomembnost predstave in apelirati v tem smislu, temveč se je skliceval na kulturo, da je tako lahko pokazal, kje ga čevelj žuli. Če bi se nekateri ljudje zavedali, da so nestrpnost in zavist najslabši stranski produkti kulturne sezone, bi v bodoče take reči odpadle, saj jim je lahko v tolažbo to, da so kulturni delavci počasi začeli zapuščati Cleveland.

—M.P.

PREŽIVE DRUGE!

Penmans

WARRANTED HIGH GRADE PENMANS KNIT-GOODS

TRPEŽNE

NOGAVICE ZA DELO

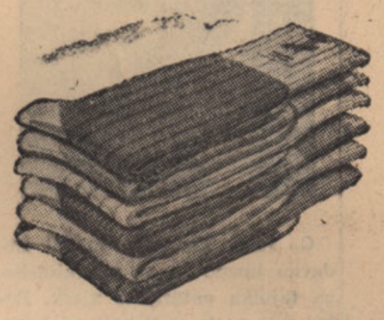

Kakršnekoli oblike ali debeline rabite, vi jih najdete v veliki izbiri PENMAN'S NOGAVIC ZA DELO.

In kakršnekoli si izberete, vi boste naredili najboljši kup za ceno.

TUDI SPONJE IN GORNJE PERILO

SLAVNI OD 1868

WS-10-4

MED SLOVENCI

Organizator zadrug v Zapadni Indiji v Torontu

Jezuit John P. Sullivan, ki je posvetil že nad 20 let svojega delovanja širjenju zadružništva v Zapadni Indiji, ki je pred kratkim postala politično samostojna, in je za to delo žel posebno pohvalo sv. Stolice, se je na poti na konvencijo CUNA, mednarodne organizacije zadružnih zvez v Madisonu, ustavil tudi v Torontu, od koder mu več ljudi finančno pomaga vzdrževati njegov vzogni center v Kingstonu, Jamaica (Social Action Center). Hranilnica Janeza E. Kreka je odobrila za njegov center $25.—, večina uslužbencev Ontarijske Lige pa redno prispeva po en dolar na mesec. Na sliki sprejema preč. g. Sullivan, S.J., ček mesečnega prispevka. Na sliki so John Hallinan, upravnik Lige, gdč. Ellen Hudson, ki je sama iz Jamaice, preč. John Sullivan, in R. Čuješ.

Chicago

● *Nastop otrok slovenske sobotne šole.* Kadar nastopijo naši najmlajši, je vedno prav domače in prisrčno. Tako je bilo tudi na cvetno nedeljo popoldne v spodnji cerkveni dvorani. Voditeljica šole, požrtvovalna gdč. Pavla Mušič je pripravila prav lep družinski popoldne, ki je bil posvečen bližajočim se velikonočnim praznikom. Pomagale so tudi Mrs. Gabrova in Mrs. Milena Šoukalova. Nastopali so najmlajši, srednji in večji ter se vrstili v pesmih, deklamacijah in prizorih. Ves spored je lepo povezovala Nanda Stanovnik. Odveč bi se bilo muditi pri posameznih točkah, le to lahko rečemo, da so bile lepo podane. Zlasti pevske točke so ugajale. Vse je pa navdušila komaj štiriletna Erika Planinšič, ki je korajžno in prav lepo zapela "Sijaj, sijaj sončece". Navzoč je bil tudi g. prof. dr. Milko Jeglič iz South Benda, Ind., ki je spregovoril spodbudne besede mladini in starišem. Prav umestne so bile tudi besede p. Vendelina, ki je opozoril stariše na dolžnosti, ki jih imajo do slovenske šole in gojitve slovenske besede. Mnogo slovenskih rojakov je v Chicagu, tudi med novimi naseljenci, ki imajo otroke, pa jim je skrb, da bi otroci ohranili slovensko besedo — deveta briga . . .

● *"Čevljar in vrag"* je bil naslov operete, ki so nam jo v soboto 23. aprila podali naši slovenski dijaki. Veseli moramo biti in ponosni na te naše fante in dekleta, ki kljub učenju na High School in College-ju najdejo še čas za pevske vaje in oderske nastope. Pozna se pri tej mladini, da izhajajo iz dobrih, zavednih slovenskih družin in da v njih samih gori želja ohraniti slovensko besedo in se poglobiti v slovenske kulturne zaklade. — Ta nastop je imel dva dela. V prvem delu je bilo sedem pevskih točk. Zbor se je že znatno okrepil in tudi glasovno izpolnil. Pozna se mu vešča roka p. Vendelina. Pesmil Kdor ima srce, Jutranja, The Nightingale, Ko ptičica sem pevala, Večerni zvon, Lahko noč, Boga slavijo, so bile občuteno podane. V drugem delu so mladi igralci prav lepo zaigrali opereto "Čevljar in vrag". Opereto je uglasbil p. Vendelin Spendov, OFM. Čevljarja Urbana je igral Ivo Koščak, njegovo ženo Marjano gdč. Marija Ranjčeva, Marička, njuna hčerka je bila Nandi Stanovnikova, Tone, njen fant, Lojze Arko, Jan, Urbanov sluga, Marjan Erman, ml., Vrag, Andrej Fišinger. Igralci so se potrudili in so imeli gledalci prav lep glasbeni užitek. Sodeloval je tudi majhen orkester, ki je tudi doprinesel svoj del k lepemu uspehu. Fantje in dekleta, na jesen na zopetno svidenje na oderskih deskah. Radi vas vidimo in sližimo ter smo veseli vaše delavnosti ter uspehov!

● *42 prvoobhajancev* je pristopilo na prvo majniško nedeljo k obhajilni mizi in z njimi so delili njhovo srečo tudi stariši.

● *Tudi v športnih panogah . . .* Ko poročamo o uspelih kulturnih prireditvah naših slovenskih dijakov v Chicagu, ne smemo prezreti še ene panoge, kjer naši fantje tudi pokažejo, da nekaj zmorejo. Eden od teh dijakov je *Stane Drab*, ki poseča St. Mel High School. Poleg marljivega študija, rad bipostal letalec, se udjestvuje pri Mladinskem pevskem zboru, je pa tudi navdušen športnik. Ko sem ga obiskal, mi je pokazal dve medalji, ki jih je dobil pri športnih prireditvah. Eno je dobil leta 1958 za National Soccer League, drugo pa letos pri teku na 220 yardov v 24 sek. Sicer je ta rekord že posekal. Kmalu bo spet nastopil, ko bo tekel za High School Championship. Sodeloval je tudi pri Štafetnem teku t.l. za Daily News Relays. Šolsko glasilo St. Mel High School prinaša tudi njegovo sliko. Tudi k takim povzdigom naših slovenskih fantov iskreno priznanje in čestitke!

● *Poroka.* Poročila sta se Mary Ann Gomilar in John Fuja. Mnogo sreče in zadovoljstva!

Cleveland

● *Letni nastop "Korotana".*

Na belo nedeljo 24. aprila nam je pevski zbor "Korotan" priredil v novi šolski dvorani Sv. Vida svoj letni koncert. Navkljub lepemu vremenu so številni prijatelji priljubljenega zbora prišli v popoldanskih urah poslušat koncert. Zbor nam je ponovno pokazal svojo pevsko kakovost in izvežbanost ter napredek. Nastopal je kot mešani, moški in ženski zbor. Zborov pevovodja g. Metod Milač je vežbal zbor in vodil koncert. Zbor je za koncert naštudiral in podal 16 narodnih in umetnih pesmi. Med narodnimi so bile najštevilnejše koroške. Umetne pesmi pa so bile dela Ipavca, Prelovca, Premrla in Adamiča. Pri "Ribniški" je pel bas solo g. Jože Dovjak, pri "Stoji hartelc zahrajen" je pel tenor solo g. France Gorenšek, pri "Prelepa je selška dolina" pa je pela sopran solo ga. Mimi Rezonja. Med nastopi zbora pa so nastopili samostojno ali v duetu solisti g. France Gorenšek, tenor, g. Pavle Borštnik, bariton in g. Jože Dovjak, bas ob klavirski spremljavi g. Metoda Milača.

● *Koncertna sezona.*

Poleg koncerta "Korotana" so v aprilu in maju priredili svoje koncerte tudi pevski zbori "Planina", "Jadran", "Slovan" in "Triglav", ki goje petje med Slovenci v različnih predelin velikega Clevelanda. Pevovodje teh zborov so gospodje Šubelj, Malečkar in Lempl. Zbori imajo odlične pevske moči, kakor tudi vnete prijatelje in poslušalce.

● *Proslave materniškega dne.*

Slovenska šola pri sv. Vidu nam je za materinski dan priredila pravljično igro s petjem "Triglavska roža", ki jo je po narodnih motivih napisal Mirko Kunčič, pevske točke pa uglasbil dr. Dolinar. Igrali so učenci šole. Vloge odraslih pa so igrali starejši igralci. Režiral je g. Franček Kolarič. Petje je vodil g. France Zupan. aZ odrom pa je s petjem nastopila prvič nova pevska skupina odličnih pevev "Dom", ki jo vodi g. France Zupan. Pred igro pa sta deklamirala voščilo mamicam učenca Rožica Dolinar in Marko Sfiligoj.

Slovenska šola pri Mariji Vnebovzeti pa je isti popoldan priredila materinsko proslavo v Collinwoodu z lepo izbranimi točkami. Program je obsegal deklamacije, pevske nastope, kakor tudi nastop malih harmonikarjev pod vodstvom g. Rudija Kneza. Prireditev je bila lepo obiskana.

● *Proslava na čast msgr. Omanu*

15. maja je Liga S.K.A. priredila v šentviški dvorani prostavo na čast msgr. Omanu, častnemu predsedniku Lige in župniku fare sv. Lovrenca ob priliki njegove enainosemdeset letnice. Govorila sta msgr. Baznik, župnik pri sv. Vidu in dr Miha Krek. Pri programu pa so sodelovali: "Kres" s plesnim nastopom "Koroški rej", mladi harmonikarji g. Kneza, pevska zbora "Korotan" in "Slavček" s petjem, fantje prosvete "Baragov dom" s telovadnim nastopom ter gospoda Miro Odar in Božo Pust z recitacijami. S petjem je sodeloval tudi oktet pod vodstvom g. Riglerja. Program je vodil g. Milan Dolinar, član 'Slovenskega odra". Proslave se je udeležil tudi kongresnik Michael Feighan. Tako je bil dostojno počaščen veliki slovenski Amerikanec msgr. J.J. Oman.

● *Spominska proslava.*

V nedeljo 29. maja je krajevni odbor Zveze s.p.b. v Clevelandu priredil v šentviški dvorani spominsko proslavo v počastitev Slovencev, ki so v letih 1941-1945 za narod in Boga darovali svoja življenja. Program je obsegal petje zbora "Korotana" pod vodstvom g. Milača, petje domobranskih pesmi, ki jih je pel zbor domobrancev pod vodstvom g. Riglerja, zborno recitacijo pesnitve "Turjak", ki jo je spesnil Marjan Jakopič, izvajali pa člani dramatskega društva "Lilije". Govoril pa je g. Stanko Pleško iz Toronta, predsednik torontske krajevne organizacije Zveze s.p.b. Govor g. Pleška je bil klen in jasen. Po odmoru je sledila "Naša zgodba", prikaz protikomunistične borbe s skioptičnimi podobami ob zvočni spremljavi besedila in glasbe. Isto nedeljo dopoldan pa je bil ves čas slovenske radijske oddaje na postaji WERE posvečen istemu spominu z zelo lepo sestavljenim in pretresljivim sporedom.

V ponedeljek 30. maja, na spominski dan, pa je bilo romanje k Materi Božji na Providence Heights, kjer je v kapeli ob desetih dopoldan daroval sv. mašo za pokojne msgr. Matija Škerbec. Po sv. maši so se pred lurško votlino vršile molitve za pokojne, odbor krajevne organizacije Zveze s.p.b. pa je položil venec pred votlino za vse padle. Navzlic močnemu deževju je bila udeležba zelo velika.

● **Umetniška razstava. Gorše-Volovšek**

V dneh 28. in 29. maja je bila v prostorih Baragovega doma umetniška razstava kiparskih del akademskega kiparja Franceta Goršeta, ki živi med nami v Clevelandu in slikarja Milana Volovška iz Argentine, ustvarjalnega člana Slovenske kulturne akcije, ki se mudi v Združenih državah na študijskem obisku. Slikar Milan Volovšek je razstavljal 12 del v olju. To je bila zanj prva razstava izven Argentine, Slovenci v Celevelandu pa smo bili tudi srečni, da je mogel med nami prvič razstaviti svoja dela. G. Volovšek je nedvomno zelo nadarjen slikar s finim čutom za barve in kompozicijo. Je moderen slikar, ki podreja motiv popolnoma slikarski problematiki in nje reševanju, a ob tem ne zahaja v skrajnost popolne abstrakcije. Kipar Gorše je razstavljal 22 plastk, ki jih je večinoma ustvaril v zadnjih dveh letih in katerih velika večina še ni bila nikjer razstavljena. Tako smo imeli priliko viedeti tudi "novega" Goršeta. Razstavljena dela kažejo sproščenost v oblikovanju. Pri nekaterih je močan element geometrijskih oblik. Pri vseh delih pa se kaže Goršetova svojskost.

V soboto 28. maja zvečer pa je v razstavnem prostoru slikar Volovšek predaval o moderni umetnosti in poslušalstvu, ki je prostor napolnilo, odpiral nove poglede na moderno umetnost in njeno razumevanje. Predavanju je sledila živahna debata o moderni umetnosti in ni bilo časa, da bi nam slikar Volovšek povedal še kaj o življenju v Argentini.

Razstava je bila lep in zelo pomemben kulturen dogodek med Slovenci v Clevelandu. Zanimanje zanjo in obisk sta bila v danih okoliščinah povsem zadovoljiva. Razstavo je priredil klub "Krog".

MATE RESMAN

SLOVENCI IN JUGOSLOVANSTVO

III.

Slovenci smo poslali svoje zahteve in predloge v duhu svojega prvega narodno-političnega programa tudi na Slovanski kongres v Pragi, ki se je zbral 2. junija 1848. Na kongresu so bili zastopani vsi habsburški Slovani. Slovenci sicer nismo poslali tja uradnega zastopstva. Udeležilo pa se ga je pet Slovencev v svojstvu posameznikov. Dunajska "Slovenija" je poslala kongresu spomenico z zahteva po Zedinjeni Sloveniji, po enakopravnosti slovenščine z nemščino, poleg zavrnitve zveze z Nemčijo. Kongresu so pisali tudi Oroslav Caf s Štajerske, Matija Majar-Ziljski in Andrej Einspieler s Koroške in drugi. Caf je povdarjal, da Slovenci nočemo v Nemško zvezo in da zahtevamo kraljevino Slovenijo, kamor naj pridejo tudi Prekmurci. Drugi so prosili za podporo Slovanov in bodoči ustavodajni skupščini, ko bo šlo za "ustrojenje Slovenije". Slovenski predlogi in želje so bili sprejeti in izraženi v kongresni spomenici na cesarja, ki je nadrobno razlagala zahteve slovanskih dežel in narodov v habsburški monarhiji.

Slovanski kongres v Pragi je bil mešanica avstroslavizma in slovanskih nacionalizmov. Prevejala ga je nedoločna slovanska vzajemnost. Kulturno vseslovanstvo in njega veje kot n. pr. ilirstvo niso našli politične formulacije. Kongres je izdelal dva programa, ki sta si pravzaprav nasprotovala. Revolucionarni manifest evropskim narodom, ki so ga večidel sestavili Poljaki, je povdarjal narodnostni moment, predvsem napadal delitev Poljske in zahteval od Nemcev, Madžarov in Turkov, naj bolje postopajo s svojimi slovanskimi narodi. Že zgoraj omenjena spomenica cesarju pa je temeljila na avstroslavizmu, odklanjala vsako zvezo z Nemčijo in zahtevala enakopravnost narodov monarhije in je to zahtevala tudi za Ukrajince na Ogrskem. To prav gotovo ni bilo všeč Poljakom, ker so let-ti bili njih podložniki v vzhodni Galiciji. Kongres je nameraval sicer izdelati načrt za nadaljne sodelovanje med avstrijskimi Slovani, pa so njegovo delo prekinili praški nemiri 12. junija.

Slovenci v tem času nismo postavili, niti izoblikovali kakšnega političnega programa v duhu ilirstva. Čehi so sicer hoteli, da bi se poživilo ilirsko gibanje med Slovenci, pa jih je njihov poročevalec iz Ljubljane opomnil, da Slovenci hočejo predvsem Zedinjeno Slovenijo in bi bili pripravljeni šele na tej osnovi razpravljati s Hrvati. Ilirstvo pa je navdihovalo "representacijo", ki jo je sklenil hrvaški sabor v juniju 1. 1848,, katere šesta točka je zahtevala združitev troedine kraljevine (hrvatske), priklopitev k nji "vojvodine srbske" (Vojvodina) in dostavljala sledeče: "U bližnji pak savez s onim kraljevinama neka se metnu ostale jugoslavenske pokrajine velike carevine . . . doljna Štajerska, Koruška, Kranjska, Istra i Gorica". To točko je hrvaški sabor sprejel po iniciativi dr. Josipa Muršca. Predlog uporablja izraz "u bližnji pak savez" in tako predpostavlja neko državno-pravno zvezno ureditev razmerja med slovenskimi deželami in hrvaško kraljevino, ne pa neposredne vključitve. Tako so Hrvati postavili prvi ilirsko-jugoslovanski politični program, ki pa ni dosledno izražal kulturnega ilirizma, vsaj ne z ozirom na Slovence. V tem času je bila kneževina Srbija v še zelo primitivnih političnih razmerah zajeta v svoje probleme in borbo s Turki in v svoj vzhodno-bizantinski kulturni svet. Vrenje časa je drugače zajelo vojvodinske Srbe, ki so vtej dobi posredovali prve vplive srednje-evropskih dogajanj matični Srbiji.

Za Slovence same je bila že prva stopnja na potu do lastne države, to je Zedinjena Slovenija neka še jako meglena ideja, ki je bila oživela in dobila konkretnejšo obliko samo v nekaterih razboritejših, zlasti mlajših glavah, združenih posebno v dunajski in graški "Sloveniji". Celo Bleiweis se je te ideje počasi oklepal, kot pravi Prijatelj. Da je bilo tako, je razumljivo, saj se je slovenski politični preporod takrat šele pričel. Moderne politične tradicije nismo imeli, niti se nismo zavedali starodavne. Takrat smo šele dobili prvo politično društvo in prvi politični časopis. Politična razgibanost pa ni ostala omejena le na mlade izobražence, ampak so jo oni zanesli tudi med ljudske množice. Tako so na primer nabrali 10.000 podpisov za drugo prošnjo za Zedinjeno Slovenijo in enakopravnost, ki jo je pripravila graška "Slovenija" in ki je bila s podpisi poslana ustavodajnemu državnemu zboru v Kromerižu. Potrebno je bilo opraviti še mnogo političnega in premagati še mnogo težav, kar v tem času ni bilo mogoče, da bi mogono razgibali slovenski narod s klicem po Zedinjeni Sloveniji. Slovenski člani koroškega in štajerskega deželnega zbora so na primer glasovali z Nemci za ohranitev teh dveh pokrajin kot zgodovinskih enot in tako proti ideji Zedinjene Slovenije. Temelji političnega preporoda pa so bili vendar poločeni in začela se je pot Slovencev k popolni narodni svobodi, ki pa se danes ni končana.

Slovenske zahteve postavljene 1. 1848. se niso uresničile. Zavest programa pa je v slovenskih ljudeh živela dalje. Kot posledica naporov tistega časa pa se je utrdila jezikovna in kulturna enotnost Slovencev. S slovensko izdajo državnega zakonika je dunajska vlada uradno priznala za vse slovenske pokrajine enoten jezik. S tem se je pospešila konsolidacija slovenskega literarnega jezika. V načelu se je posloveniła tudi osnovna šola na podeželju, v gimnazije pa se je uvedla slovenščina kot učni predmet. Vlada je pospeševala in potrjevala Bleiweisova in Miklošičeva "berila" za gimnazije in njih jezik izenačevala z jezikom državnega zakonika. Tako je enoten slovenski literarni jezik dobil nekako sankcijo in se vsaj v javnem pisanju nehal cepiti v dialekte. Tako smo v jezikovni in kulturni enotnosti "dobili "Zedinjeno Slovenijo", ki jo je moral tiho priznavati tudi absolutizem, ki je sledil revolucionarni dobi.

Davi med Slovenci ni prišlo do konkretne formulacije kakšnega ilirsko-jugoslovanskega političnega programa v tej dobi, pa so vendar politično razboritejši slovenski duhovi razmišljali o političnih problemih časa v duhu vseslovanstva kot mnogi pri drugih slovanskih narodih. Zapadni in južni Slovani bi radi sledili Nemcem z vsporedmim vseslovanskim pokretom. Matija Majar-Ziljski je v avgustu 1848. zahteval v "Novicah": "Da se Slovenci v slovenskem kraljestvu . . . sjedinimo v jeden narod, da bodemo imeli jeden obči zbor in jedno občo deželno vlado . . . Da se Slovenci s svojimi sosedi in brati Horvati in Serblji bližej združimo. Da se vsi Slaveni našega cesarstva za jeden narod spoznamo". Vsak slovanski rod naj ima" svoj domači shod v svojim poglavarjem, vsa slovanska plemena skupaj pa naj imajo slavenski zbor z vseslavenskim upravništvom ko jeden slavenski narod. "Andrej Einspieler je razvijal program avstrijskega jugoslavizma s politično konkretnejšimi utemeljitvami kot pa Matija Majar-Ziljski svoje vseslovanstvo. Prav gotovo so bili takrat podani najtehtnejši razlogi za slovansko vzajemnost in sodelovanje. Potrebno pa bi bilo najti pravilen obrazec. Cilji bi morali biti veliko konkretnejši in dosegljivejši, ne pa grajeni v oblakih in odtrgani od resničnosti. Misel na oslon na ostale južne Slovane pa je med Slovenci ostala.

Značilem za miselnost takratne politično bolj razgibane slovenske inteligence je bil članek, ki ga je v 13. številki "Slovenije" let 1848 objavil predsednik ljubljanskega "Slovenskega društva" dr. Martinak. Dr. Martinak je razvijal svoje misli takole: "Metternichovi bajoneti so bili dosedaj edina vez, ki je varila avstrijske narode v eno. Danes so Nemci, gradeči Veliko Nemčijo, razkričali za reakcionarce vse one, ki še žele, da se ohrani Avstrija. Med te reakcionarce spadamo tudi mi. Kaj pa naj bi hoteli drugega Slovenci, narod 'kateri je premajhen za lastno samostalnost in skorej vničen od grozovitih stisk, ktere so ga vek tlačile', vrhu tega pa tako zvezan z avstrijskim cesarstvom, 'de se njega popolno samostalni narodni razvoj brez cesarstva kar misliti ne da.' Na pet dežel razdeljen, povsod nadvladan od tujega življa se more samo pod zavetnim dvoglavim orlom vzdramiti in kulturno razviti. Z Avstrijo pade sedaj tudi slovenska narodnost. V nemški zvezi bi ne bila samo tlačena, marveč naravnost uničena. Bolje bi bilo seveda, ako bi mogli z brati Hrvati v državno zvezo-a kar se tega tiče pravi dr. Martinak — 'Hervate scer in vse Ilire(Srbe) ko rodne brate iskreno ljubimo in smo pripravljeni kakor za naše tako tudi za njihove pravice kri in življenje darovati, ali vunder bi pri ti zvezi naša slovenska narodnost se mogla sosedni močneji ilirski vdati. ' "

(Nadaljevanje bo sledilo).

OBRNITE SE Z ZAUPANJEM V VSEH NEPREMICNINSKIH, DRUZINSKIH IN PRAVNIH ZADEVAH NA:

CARL VIPAVEC
SLOVENSKI ODVETNIK IN NOTAR

278 Bathurst St., Room 4, Toronto, Ont. — EMpire 4-4004

IZ PISMA UREDNIKU:

"Pred kratkim sva prisepela iz Italije v Canado in med potovanjem na vlaku sva dobila prvič v roke vašo "Slovensko državo", kar naju je seveda zelo razveselilo, da tudi v Canadi žive Slovenci, ki tiskajo slovenski list. Po dolgem času našega ogrevanja pod italijanskim soncem naju je usoda pripeljala v Canado, v kateri si želiva ustvariti nov dom. Obenem želiva živeti v stiku z našo rojstno domovino, in zato se želiva naročiti na vaš list, ker je, kakor vidiva, še najbolj realni list v emigraciji vsaj v tem pogledu, kar sva čitala v dobljenem listu, v katerem nas je posebno razveselil članek Mirka Kunčičca "Poslanstvo slovenske besede"...

"...Slovensko državo in vse živeče Slovence v Canadi najlepše pozdravljava

Anton in Francka Zadnik,
Shellbrook."

● **Slovenskega fizika prof. Antona Peterlina** so povabili na tri pomembne mednarodne konference. 27. maja bo imel uvodni referat in bo tudi predsedoval otvoritvi konference, ki jo organizira New York Academy of Science in ki je posvečena mehaniki in termodinamiki velemolekulskih razstopin. Nato bo v Bostonu sodeloval na posvetovanju, ki ga organizira Faraday Society. Junija pa bo potoval v Moskvo na mednarodni simpozij za velemolekularno kemijo.

Za Ehrlichovo kapelo so darovali O. Muhr $2.— Iskrena hvala!
Iz pisma uredniku:

ODMEVI KNJIGE "NOVA TLAKA SLOVENSKA NARODA"!

Jezova knjiga "Nova tlaka slovenskega naroda" je vzbudila mnogo zanimanja tako v Trstu, kjer je izšla, kakor tudi drugod, Precej izvodom je uspelo preko meje v Slovenijo, kjer jo ljudje navdušeno berejo, tako da je postala pozorna "ljudska oblast". Titovsko časopisje si knjige zaradi njene neizpodbitne resnice dosedaj ni upalo napasti. Daljšo vsebino je objavila italijanska revija Trieste, poročilo in komentar pa je prinesel Katoliški glas. Statistikam in številkam v knjigi ne oporeka, dodaja le, da je "izkoriščanje naprednejših predelov v državi v korist 'zaostalim' obči pojav" in v prilog navaja nasprotovanje Lombardijcev do Rima zaradi podpore italijanskemu jugu. Verjetno je prezrl, da gre le 1% narodnega dohodka severne Italije na jug, medtem ko gre iz Slovenije 40%. Tudi njegove besede, češ da "ima Slovenija še vedno daleko najvišji narodni dohodek v Jugoslaviji in zato tudi najvišji življenski standard", ne vplivajo ravno tolažilno, ker pozablja, da ravno od tega narodnega dohodka gre 40% na jug, kakor je bilo dovolj jasno izraženo v Jezovi knjigi. Še manj se člankar ujema "z zaključkom, ki se bere med vrsticami, da bi morali Slovenci izstopiti iz Jugoslavije. To pa iz preprostega dejstva, da so dosedaj vedno bili Slovenci sami, ki so omogočili Srbom uganjati centralistično politiko". Najenostavnejše resnice je najteže spoznati: ali ni ravno izstop iz Jugoslavije najbolj uspešen način, onemogočiti Srbom centralistično politiko?

Nekoliko dalje pravi: "Narodna tragedija nas Slovencev izhaja zato iz dejstva, da imamo za voditelje ljudi, ki v odločilnih trenutkih vedno potegnejo z nasprotniki naše narodne avtonomije. Komunistična partija in ne Srbi je zato grobar slovenske narodne samobitnosti in danes tudi našega narodnega obstoja" Motiv iz zadnjega stavka se stalno ponavlja v srbskem in določenem slovenskem tisku. Nimamo kaj dodati; če ni teh ljudi izučila stara Jugoslavija, jih tudi naši argumenti ne bodo.

Je pa še nekaj, o čemer ni govora v tem članku, in sicer: pravica narodov do samoodločbe in lastnega vladanja. Zanimivo je, da ista številka Katoliškega glasa to pravico priznava afriškim narodom, ko pravi, opirajoč se na izjave katoliških škofov v Ruanda Urundi, da je **"želja ljudstev po osamosvojitvi in lastnem vladanju eno najbolj zakonitih in v človeški naravi utemeljenih pravic".**

Število splavov v Jugoslaviji je večje kot število rojstev

Po uradnih poročilih Jugoslavije je sorazmerje med rojstvi in splavi v Jugoslaviji 1 proti 0.7 ali deset splavov na 7 rojstev. Umetno povzročen splav sicer ne spada med pravice žene v Jugoslaviji, vendar je dovolj razlogov, ki splav opravičujejo po obstoječi zakonodaji (nevarnost za materino zdravje, verjetnost, da bo otrok nenormalno razvit, če bi rojstvo povzročilo materialne in druge nevšečnosti). Kljub temu so se oblasti odločile, da zakonodaje ne bodo spremenile v tem smislu, da bi splave olajševale, pač pa priporočajo rabo protispočetnih sredstev. Uradno poročilo se hvali, da je po celi državi razpredena dobra organizacija posvetovalnic za kontrolo rojstev, ki so vključena ne samo v organizacijo bolnišnic, marveč celo večjih podjetij.

TUJE MNENJE

Priobčujemo izvleček dopisa iz Ljubljane, ki ga je objavila italijanska revija Trieste v svoji tretji letošnji številki. Naslov je "Bivše avstro-orgske pokrajine v zvezni Jugoslaviji", podnaslov pa "Značilnosti slovenske prestolnice so **kljub vsemu** še vedno srednjeevropske".

Dopisnik Aldo Chiarutini najprej ugotavlja, da Ljubljana preseneča obiskovalce s svojo bogato kulturo in umetnostjo in z večstoletno tradicijo, iz katere izhajajo številne in vzgledne kulturne in umetnostne ustanove. Nadalje pravi, da bi Ljubljana zaradi svoje dolgoletne udeležbe v srednjeevropskem življenju lahko imela "pomembno vlogo pri ustvarjanju kulture v Jugoslaviji, čeprav se iz pretežnega zanimanja do vsega, kar je pristno slovenskega, da sklepati, da izobraženstvo teži po samostojni uveljavitvi slovenstva". Avtor se zelo laskavo izraža o Operi, Filharmoniji gledališčih, knjižnicah, univerzi, muzejih, Akademiji in festivalu. To so stvari, "s katerimi se mnoga večja mesta tako v Jugoslaviji kakor drugod ne morejo pohvaliti". Izvora vsemu temu kulturnemu razmahu po avtorju ni iskati v sožitju z ostalimi jugoslovanskimi narodi, pač pa je dediščina srednjeevropske tradicije. Akademija Znanosti in Umetnosti, o kateri pravi, da je bila ustanovljena šele leta 1938 zaradi nasprotovanja najprej Avstrije, nato Karadjordjevičev, je nekak simbol želje Slovencev po samostojnosti. O. Plečniku, ki ga zelo občuduje, pravi pisec, da je dal Ljubljani, ki je nekdaj imela čisto avstrijsko arhitekturo, samostojne lice.

Avtor zaključuje: "S tega kratkega obiska sem odnesel vtis . . , da je kljub dosedanjemu nerazumevanju možno srečanje z narodom, ki želi z nami sodelovanja, izmenjav in stikov, čeprav je upravičeno ponosen na svojo kulturo in jezik, ideala, iz katerih se je izoblikoval. Prav tako upravičeno ne trpi nobenega omejevanja svobode, da živi na način, ki bi ga bilo nevarno omalovaževati, kot smo že storili".

SLOVENSKO-AMERIŠKA ANKETA

V želji, da bi Slovenci bolje spoznali svojo skupnost in v prizadevanju, da bi Slovence tudi zunanji svet bolje spoznal, že nekaj let zbiram gradivo o slovenskih izseljencih na tujem. Med tako gradivo spada ves slovenski izseljenski tisk, spomini dnevniki in zapiski izseljencev, življenjepisi in avtobiografije, pisma, ki so jih pisali ali dobivali izseljenci (četudi na videz še tako brezpomembna), zapisniki organizacij in ustanov, itd. Med najbolj zanesljive in sistematične znanstvene vire pa spadajo ankete. Doslej sem izvedel dve anketi med slovensko izseljensko mladino, g. Konrad Mejač pa je bil tako ljubezniv, da mi je stavil na razpolago ugotovitve svoje ankete med Slovenci v New Yorku.

Te dni bom razposlal vprašalne pole okrog tisoč slovenskim izseljencem v Združenih državah in Kanadi. To je brez dvoma začetek največje ankete, kar jih je kdaj bilo med slovenskimi izseljenci in seveda tudi — finančno najdražje. Prejemniki so naprošeni, da žrtvujejo vsak po kake pol urice svojega časa in **vprašalne pole vestno in po resnici izpolnijo ter v priloženih kuvertah takoj vrnejo.** Želeti je, da bi v teku časa reprezentativno število slovenskih izseljencev obeh spolov prispevalo svoje podatke in misli. Vsakdo sam odloči, ali je smatrati njegove misli in podatke za anonimne in zaupne, ali tudi imenoma odprte za publikacije. Vsak odrasel izseljenec v ZDA in Kanadi, ki do konca junija 1960 ne bi dobil formularjev, pa bi želel sodelovati pri poznejših podobnih anketah, je vljudno naprošen, da nam sporoči svoj naslov, pa tudi naslove drugih njemu znanih slovenskih izseljencev, ki bi še ne bili vključeni v anketo.

Prosim tudi vse tiste, ki ste pisanja bolj vajeni, da bi pomagali drugim prejemnikom, ki bi morda pri kakem vprašanju vsega ne razumeli. Predvsem pa vljudno prosim vse, da formularje zagotovo **v celoti izpolnite in jih čim prej v priloženi kuverti vrnete.** Če boste vsi sodelovali, potem bomo lahko tudi z raziskovanji te vrste nadaljevali in dosegli, da ne bomo več navezani na ugibanja, ampak bo znana resnica.

Če prebirate ameriške knjige (recimo THE REFUGEE INTELLECTUAL), boste videli, kako Amerikanci tolmačijo sodelovanje pri podobnih anketah. Samo visoko kulturni narodi so za podobna znanstvena raziskovanja zreli, pravilo Amerikanci. Člani izobražene skupnosti bodo sodelovali. Narod, ki kulturno ni razvit, še ne more imeti dovolj močne znanstvene zavesti, da bi v zadostnem številu sodeloval. Drugič, ljudje, ki znajo težave in probleme premagovati, sodelujejo. Ljudje, ki so od teh težav in problemov premagani, navadno nimajo smisla za sodelovanje pri socialoških anketah. Kakršna koli je resnica, eno je gotovo: Visok odstotek odgovorov bo napravil vtis, da so slovenski izseljenci kulturno in znanstveno na visoki stopnji. Nizek odstotek izpolnjenih vrnjenih formularjev pa bi neizbežno napravil pri Amerikancih vtis, da smo Slovenci, kulturno in znanstveno med manj razvitimi etničnimi skupinami. Odločitev je v rokah vsakega prejemnika vprašalnih pol. Upam, da bo vsak žrtvoval svoje pol urice in tako dokazal, da Slovencem ne manjka vzgoje, kulture in znanstvene doraslosti.

Ob tej priliki naj se iskreno zahvalim vsem, ki so mi doslej tako velikodušno pomagali z naslovi in tako doprinesli prvi korak k uspešni izvedbi ankete. Vrstni red nakaže sorazmerno število prispevanih naslovov, to je, tiste, ki so prispevali največ, imenujem najprej. Naslove so poslali sledeči zavedni rojaki: dr. Avguštin Kuk, Scarborough, Ont.; prof. Oton Muhr, Grand Rapids, Mich.; g. Frank Rozina, Milwaukee, Wis.; g. Lojze Zorenč, Cleveland, Ohio; dr. Lojze Vogrič, Oakland, Calif.; dr. Mate Resman, Cleveland, Ohio; g. Mirko Geratič, Chicago, Ill.; prof. Jože Velikonja, Carbondale, Ill.; g. Slavko Oven, Montrey, Calif.; prof. Jože Ovsenek, Cleveland, Ohio; dr. Jože Basaj, New York. N.Y.; Rev. Vital Vodušek, San Francisco, Calif.; Rev. Anton Merkun, Cleveland, Ohio; g. Miro Celestina, Cleveland, Ohio, Mrs. Agnes Benčan, Chicago, Ill.; in Mrs. Ana Konda, Ford, Kansas. Vsem zgoraj naštetim, pa tudi vsem tistim, ki so naslove poslali, pa zaradi razmer doma ali v izseljenstvu, ne želijo biti imenovani, prav iskrena hvala. Najlepšo zahvalo dolgujem tudi direktorju ameriške National Welfare Conference, Rt. Rev. Msgr. Edward E. Swanstrom, za več koristnih splošnih podatkov glede sponzorstev preko te ameriške organizacije in pa g. Konradu Mejaču za podatke o Slovencih v New Yorku. Neumorna narodna delavca, slovesnki zdravnik in publicist dr. Kern, ki nam bo morda zraven svojega slovarja, berila in drugih del poklonil še nekak slovensko-ameriški biografski leksikon, in g. France Grum iz Rochestra, N.Y., pa sta poslala lepa vzpodbudna pisma, za katera sem jima tudi iskreno hvaležen. Vsa podvzetja te vrste se dopolnjujejo in razveseljivo je, da skušamo pri tem drug drugemu pomagati. Prav iskreno zahvalo dolguem tudi časopisu "Slovenska Država".

V ankete te vrste je treba vložiti precej trdih žrtev, časa in tudi denarja. Vsakega izmed Vas, ki bo formularje sprejel, prosimo le za razmeroma majhno žrtvico: za kake pol urice, ki je potrebna, da vprašalne pole izpolnite in vrnete. Prosim vse, storite to zagotovo in po možnosti čim prej! Iskrena hvala vsem!

Edi Gobec
86 E. 11 Avenue
Columbus 1, Ohio

EVROPSKI BEGUNCI V LETU 1960

(Nadaljevanje in konec)

EMIGRACIJA. Kanada in Avstralija imata v Avstriji stalne komisije, ki izbirajo zdrave in socialno sprejemljive ljudi v starosti do 45. leta. Blizu 6000 ljudi je imigriralo v preteklem letu pod gornjimi pogoji. Zdravniški "vidiki" pri izbiri so tajni; niti begunec niti I.C.E.M. niso uradno obveščeni, zakaj je bil kdo odbit. Tako nekateri begunci hodijo od ene komisije do druge in včasih preteče več kot leto, pa še ne vedno, zakaj so bili odbiti. Čeprav razlogi niso znani, so bili nekateri, ki so bili vekrat odbiti in so se dali pozneje operirati na kili ali pa si nabavili očala, pri naslednjem pregledu sprejeti. Zato je zelo važno, da bi tisti, ki hočejo emigrirati, vedeli vnaprej kaj na zdravniškem pregledu zahtevajo, ker nič bolj ne potare človeka kot beganje od ene komisije do druge in biti zavrnjen, ne da bi vedel za vzrok.

To najbolj občutijo tisti, ki so osumljeni jetike. Lansko leto je avstralska komisija v Avstriji pregledala 2045 ljudi in zavrnila 36 beguncev na podlagi radiografske slike. Kanadska komisija je pregledala v tem času 2400 in jih zavrnila 13 iz istega razloga.

POZABLENA SKUPINA. Emigriranje mladih in zdravih iz Avstrije in Italije je povzročilo, da vedno bolj raste število starejših in manj sposobnih za emigracijo. Tako je to število v Avstriji narastlo na 6000 takih, ki so starejši oz. so bili zavrnejeni na zdravniškem pregledu in 400 takih, ki se jih družba brani. Ti ljudje predstavljajo "pozabljeno skupino" in neki uradnik je upravičeno dejal, da je lažje poskrbeti za emigracijo 1000 zdravih ljudi kot pa najti mesto za enega iz te skupine.

Starejši in ljudje zavrnjeni na zdravniškem pregledu. Zelo težko je za tiste, ki so bili zavrnjeni zaradi starosti. Ti ljudje se težko naučijo tujega jezika in privadijo novim razmeram. Navadno so ti ljudje izučeni v kakem poklicu: zdravniki in advokati tudi spadajo v to skupino in nobena država jih noče sprejeti kot take. Pregled 12.000 beguncev v Avstriji pred 2 letoma je pokazal naslednjo sliko: 500 jetičnih, 89 duševno bolnih, 52 hromih, 72 z drugimi kroničnimi obolenji, 140 delno slepih, 11 popolnoma slepih, 48 gluhonemih, 77 invalidov, 386 z drugimi fizičnimi napakami, 281 s prehodnimi težavami in 200 brez možne opredelitve v gornje skupine.

Socialno nezaželjeni. Avstrija skrbi tudi za neporočene matere z otroki. Do sedaj sta samo Švedska in Anglija sprejeli nekaj takih primerov. Mater "brez spremstva", bodisi, da je mož umrl, se ločil, ali je pa še v domačem kraju, se tudi vsakdo brani, čeprav bi vsaj iz usmiljenja do otrok ta skupina ne smela biti zapostavljena.

Zelo malo dežel je bilo pripravljenih sprejeti ljudi, ki so prekršili policijske postave, pa čeprav je bil ta prestopek še tako majhen. Sem spadajo tudi ljudje, ki so se ukvarjali s "črno borzo", ali so pobirali brez dovoljenja staro železo na smetiščih, ali žico v hišah, ki so jih bombe porušile, ali pa so se kdaj zaničevalno izrazili nad kako "uradno osebo".

* * *

Italija. Ta dežela ima okrog 5000 beguncev v 7 taboriščih in 15,000 takih, ki so se že več ali manj vživeli v italijansko življenje, čeprav jih 4500 živi v veliki revščini in še stalno potrebujejo podpore. Begunska taborišča se nahajajo v Trstu, Capua, Aversa, Farfa Sabina, Fraschetti, St. Antonio in Latina. Jugoslovani predstavljajo v Italiji 95% beguncev in vsak dan jih 10—20 prekorači mejo. Vsako prošnjo za politično zatočišče vzame v pretres posebna komisija, ki jo sestavljata 2 zastopnika italijanske vlade in 2 člana Visokega Komisarijata za begunce. 65—70% jih dobi politično zatočišče, nekateri pa so vrnjeni jugoslovanskim oblastem.

Skoraj vsi begunci, ki jim priznajo zatočišče, skušajo emigrirati; 90% jim navadno uspe in tako je lansko leto emigriralo 5000 ljudi, največ v Avstralijo. Tisti pa, ki so bili zavrnjeni na komisiji — 10% — pa navadno ostanejo v deželi.

V Italiji begunci ne dobijo nobenega denarja "na roko", ampak živijo v taboriščih, za katera skrbi italijanska vlada. Stroški na dan znašajo okrog 750 lir (nekaj nad 1$). Po nekaterih poročilih je hrana v taboriščih slaba in veliko zavisi od poveljnika v kakšnih razmerah živijo begunci v njegovem taborišču. Tu in tam dobijo begunci kakšno sezonsko delo izven taborišča. Če begunece najde stalno zaposlitev, more po 3 letih bivanja v Italiji zaprositi za delovno izkaznico in šele potem lahko računa na socialno skrbstvo. Begunec zelo težko pride do italijanskega državljanstva in navadno po dolgih letih.

Zdravstveni pregled. Od sept. 1959. I.C.E.M. skrbi, da so vsi begunci pregledani z Roentgenom. Od 4467 pregledanih: 64 samcev in 27 članov z družinami boleha na pljučni jetiki.

Nemčija. Po poročilu Visokega Komisarja za begunce 1. jul. 1959., je bilo v Nemčiji 11.900 ne-nemških beguncev v 52 taboriščih. Večina beguncev živi v tem taboriščih že nad 10 let. Zunaj taborišč je živelo v tem času 190,000 beguncev, od teh 28,000 brez stalnega bivališča.

Stanovanjski problem. Povsod se občuti pomanjkanje stanovanj, medtem ko begunci še kar lahko najdejo delo, razen na Bavarskem, kjer jih je zelo veliko. V Monakovem je 40,000 družin, ki čakajo, da bi dobili stanovanje od krajevnih oblasti. Od 3068 stanovanj zgrajenih 1. 1959. so jih 1141 dobili nemški begunci.

Med septembrom 1955. in do konca 1959. je bilo iz posebnega fonda za begunce zgrajenih 1154 stanovanj.

Socialna in zdravniška skrb za begunce. Če begunec v Nemčiji nima dela oz. zboli, ima iste pravice kot nemški državljan. Večina beguncev je zaposlenih, čeprav mnogi od njih samo sezonsko. Navaden delavec zasluži okrog 400 DM, stanovanje stane okrog 150 in mora zelo paziti, da "pride skozi" do konca meseca. Po 2—3 letih begunci lahko dobijo nemško državljanstvo, čeprav mnogi ne zaprosijo zanj, ker upajo, da se bodo morda še lahko vrnili domov ali pa emigrirali. Če mora begunec v bolnišnico, je deležen iste pomoči kot nemški državljan. V nekaterih zdraviliščih kot n. pr. Gauting blizu Monakova, se morejo tisti, ki okrevajo od jetike, izučiti za mehanike v zelo dobro opremljeni delavnici.

Novi begunci. Begunci, ki sedaj pribežijo v Nemčijo, so poslani v taborišče Valka, blizu Nurenberga. To taborišče je v zelo slabem stanju, zato bodo begunci proti koncu tega leta premeščeni v taborišče Zrindof, ki je že delno dograjeno. Sodišča odločajo, komu se prizna status begunca; če je komu zavrnjeno zatočišče, se lahko pritoži na višje sodišče Bi moralo biti že nekaj izrednega, da bi Vrhovno sodišče komu odklonilo zatočiše. Od novih beguncev je 90% Jugoslovanov. V taborišču Valka mora vsak begunec na zdravniški pregled, drugače izgubi pravico do hrane in denarne podpore.

Splošen pogled na begunska taborišča. Če človek vidi eno taborišče, se zdi kot da jih je videl na stotine. Slabo urejena taborišča izgledajo več ali manj povsod enako. Duh po alkoholu, ki prihaja iz zakajenih sob, temni hodniki, zamazane sobe, okrašene s slikami iz starih revij, nepostlani pogradi, stara miza brez stolov, smrad iz stranišč, kreganje onstran pregraje ter beganje psov brez lastnika okrog barak, to je velikokrat žalostna slika razmer v begunskih taboriščih. Po vseh taboriščih pa veje isto ozračje: negotovost in zapostavljenost, ječa brez mreže na oknih. Kamor koli se kdo obrne, naleti na male skupine ljudi, ki bodisi postajajo pred barakami ali pa ležijo na pogradih, tiho šepetajo in ugibajo, kaj jim bo prinesel jutrišnji dan. Tisti, ki poznajo taboriščne razmere, pravijo, da prevladujejo ljudje s paranoično miselnostjo. To seveda zavisi veliko od ljudi, ki so v taborišču: če prevladujejo takšni, ki bodo kmalu emigrirali, potem ne manjka dobre volje in optimizma; vse drugače pa je v tistih taboriščih, kjer živijo isti begunci že leta in leta in so izgubili vsako upanje, da jih še kdo rešil taboriščnega životarjenja. Nekaj pa prav gotovo prevzame vsakega obiskovalca: povsod naleti na gruče zdravih in srečnih otrok, ki radi gorovijo z vsakim, ki jim posveti vsaj malo pozornosti.

Trohica nade: Predno se je začelo "Svetovno begunsko leto", so Švedska, Norveška in Danska, že sprejele manjše skupine jetičnih ljudi. Švedska je tudi sprejela 2300 beguncev, ki so nosili oznako "nezaželeni'. Belgija, Švica in Luxenburg so dale zatočišče nekaterim duševno bolnim.

Do sedaj je Kanada kot prispevek za "Svetovno begunsko" leto" sprejela 100 družin z enim jetičnim članom; pravtako Švedska 50 in Norveška 15 družin s pohabljenimi člani. Anglija je sklenila sprejeti 200 pohabljenih. Švedska hoče sprejeti še 50 invalidov in 50 jetičnih družin. Nova Zelandija bo sprejela tudi 70 družin s pohabljenimi člani. Tudi Avstralija hoče doprinesti svoj delež. U.S.A. je sprejela 2511 jetičnih.

Vselitveni zakoni. Če bi dežele malo popustile na vselitvenem zakonu in začele sprejemati tudi družine, ki imajo kakega pohabljnenega člana, bi se napetost, negotovost in nezaupanje gotovo zmanjšali ob trenutku, ko se je treba odločiti ali vsa družina emigrira ali pa bodo morali nekateri člani še naprej ostati v taborišču. Slepo vztrajanje, da nekatere dežele nočejo sprejeti jetičnih, je dandanes odveč, saj je jetika v mnogih primerih ozdravljiva.

ŽENSKI KOTIČEK

Posrečilo se nam je dobiti od "Canadian Needlecraft Association Ltd., večje število tiskanih predlog v angleščini, ki so na razpolago našim čitateljicam ako pišejo na Upravo, "S.D." — Ženski kotiček, 464 Euclid Ave., Toronto, ter prilože 15 centov v denarju ali znamkah za stroške. Vsaka predloga je opremljena s slikami in vzorci. Dobili smo:

1.) E—2587 "Pair of bibs"

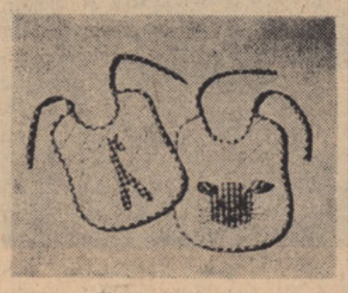

2.) C—338 "Princess Dress"

3.) CW—133 "New Style for Men"

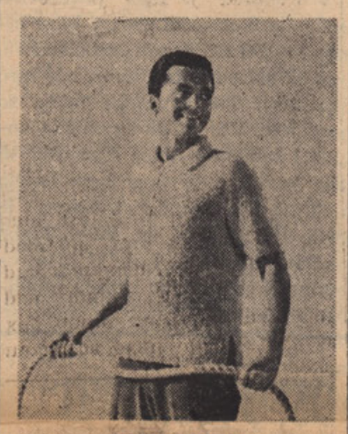

4.3 S—6231 "Nursery Curtain"

5.) S—5030 "Baby Kitten"

Pohitite z naročilom.

P. Prešeren -

protektor slovenskega bogoslovja v Argentini

Sv stolica je pred kratkim imenovala preč. p. dr. Antona Prešerna S. J. za predstojnika Slovenskega bogoslovja v Argentini, ki ga je ustanovil in do svoje smrti vodil ter vzdrževal preč. g. škof dr. Rožman.

P. Prešeren je nad 20 let v Rimu kot vrhovni generalni asistent jezuitskega reda za slovanske province. Kot znano ima jezuitski red svoj sedež v Rimu, kjer stoluje njegov generalni predstojnik ali pater general, kateremu pomaga sedem generalnih asistentov pri vodstvu tega velikega, zaslužnega in po vsem svetu razširjenega reda. Na tem visokem mestu je p. Prešeren neizmerno mnogo dobrega storil za Slovence v domovini in v zamejstvu. Po njegovih prizadevanjih je Sv. stolica tudi dovolila nadaljevanje dela slovenske bogoslovne fakultete po letu 1945 najprej v Brixenu v Italiji, kasneje pa tudi v Argentini. Po smrti škofa Rožmana ga je novi ljubljanski škof msgr. Vovk imenoval za svojega pooblaščenca za bogoslovje v Argentini in to imenovanje je Sv. stolica, kateri gre dokončna odločitev, radevolje potrdila. P. Prešeren ima nad semeniščem škofovske pravice.

Organizacije. Za časa madžarske revolucije leta 1956. je 85 različnih organizacij priskočilo na pomoč novim beguncem. Neučinkovitost in zmeda gotovo nista manjkali pri taki poplavi organizacij. Vedno bolj in bolj se čuti potreba po neki osrednji organizaciji, ki naj bi skrbela za begunce. To pa bo verjetno težko doseči, ker so nekatere organizacije ljubosumne nad svojo neodvisnostjo in nad številom beguncev za katere skrbe. Višina podpore, ki jo te organizacije dobijo, zavisi namreč od števila beguncev, čeprav je znano, da so nekateri begunci vpisani pri več podpornih ustanovah.

Nespametno tekmovanje med posameznimi organizacijami pa je samo ovira za uspešnejše delo, ki ga vrše za begunce. Zakaj se ne bi sestali zastopniki meddržavnih, narodnih in dobrodelnih ustanov in skupaj napravili načrt, kako bi najbolj učinkovito pomagali beguncem.

Konferenca antikomunistične lige azijskih narodov

Svet Antikomunistične lige azijskih narodov je sklical konferenco za 15. junija 1960 v Taipeiu, Formosi. Predlog za razgovore obsega: Kako preprečiti duhovno krizo svodobnega sveta in kako okrepiti ideologijo protikomunističnega gibanja? Protimere narodov Azije, Afrike in Srednjega Vzhoda proti intrigam komunističnega bloka. Okrepitev protikomunistične solidarnosti med svobodnimi narodi Azije. Pospeševanje gospodarskega sodelovanja in kulturne izmenjave med članicami. Osvoboditev zasužnjenih narodov v Aziji in Evropi.